

ชื่อและนามสกุลกับการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ใน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*

Names and surnames in adaptation of ethnic groups in Chiang Saen district

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ**

บทคัดย่อ

ชื่อและนามสกุลนับเป็นปรากฏการณ์แรกของกลุ่มชาติพันธุ์ในการเป็นที่รู้จักของสังคม เพื่อปกปิดความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ หลีกเลี่ยงการถูกดูถูกเหยียดหยาม และรักษาผลประโยชน์ที่ควรได้รับในฐานะคนไทยคนหนึ่ง บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาชื่อและนามสกุลของกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ใน 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะของชื่อและนามสกุล 2) ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของชื่อและนามสกุล และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงชื่อและนามสกุล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ ชื่อและนามสกุลของกลุ่มชาติพันธุ์ 11 กลุ่มในอำเภอเชียงแสน ผลการศึกษาพบว่า มีทั้งการใช้ชื่อและนามสกุลที่เป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นรวมอยู่ด้วย และยังมีแนวโน้มของการใช้ชื่อภาษาบาลีสันสกฤตมากขึ้น ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มัง

---

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ชื่อและนามสกุลของกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ.2551 โดยผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเกียรติในโอกาสที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์ มีอายุครบ 70 ปี (27 มกราคม พ.ศ. 2555) และเพื่อเป็นการแสดงมุทิตาจิตต่ออาจารย์จากศิษย์ด้วยความรักและเคารพยิ่ง

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ไทลื้อ เมี่ยน ลาว จีนฮ่อ อาข่า และไทใหญ่ยังคงรักษาขนบการตั้งชื่อไว้ได้เป็น ส่วนมาก และยอมเปิดเผยความเป็นชาติพันธุ์ผ่านชื่อกันมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ในขณะที่ กลุ่มชาติพันธุ์พม่า ว่า และลัวะ เป็นกลุ่มที่เลือกใช้ชื่อที่ไม่ใช่ภาษาของกลุ่มตนเอง เป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความพยายามปกปิดชาติพันธุ์ของตนต่อสาธารณะ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของการตั้งชื่อและนามสกุลตามแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) การรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และ 2) การดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพภายในชุมชน ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) เรื่องวาท กรรม “คนชายขอบ” 2) ความรู้สึกสำนึกต่อความเป็นไทย 3) ปัญหาการสื่อสารกับ เจ้าหน้าที่ทางราชการ และ 4) การไม่ยึดถือขนบธรรมเนียมปฏิบัติแบบเดิม

คำสำคัญ: ชื่อ, นามสกุล, กลุ่มชาติพันธุ์, การปรับตัว

ชื่อและนามสกุล: จากความเป็นตัวตนสู่สาธารณะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 อธิบายความหมายของคำ ว่า “ชื่อ” ว่าเป็น คำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของโดยทั่วไป หรือ โดยเฉพาะเจาะจง โดยได้มีการจำแนกประเภทย่อยของชื่อไว้ว่า ได้แก่ ชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อเล่น และชื่อสกุล (หรือนามสกุล) นอกจากนี้จะเป็นสิ่งที่ใช้เรียกบุคคลแล้ว ชื่อและ นามสกุลยังแฝงไปด้วยค่านิยม อุดมคติ และลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของ ชื่อ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อีกด้วย มีนักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “ชื่อ” ไว้หลายแง่มุม โดยประเด็นสำคัญที่มักมีการศึกษาเกี่ยวกับชื่อทั้งชื่อตัวและชื่อสกุล ได้แก่ ประเด็น ด้านความหมาย โดยเป็นการวิเคราะห์ความหมายของชื่อและชื่อสกุลเชื่อมโยงเข้ากับทัศนคติ ค่านิยมของคนในยุคสมัยและวัฒนธรรมต่างๆ เช่น สุภาพรณ ณ บางช้าง (2527) ได้ศึกษาชื่อคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ และพบว่าชื่อ สะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนไปจากเรื่องความสัมพันธ์ฉันญาติ

Names and surnames in adaptation among ethnic groups in Chiang Saen district

Author : Sorabud Rungrojsuwan

Abstract :

Names and surnames are used by ethnic groups as a mean to conceal their ethnicities in order to avoid racial discrimination and protect their rights as Thai citizens. The purpose of this study is to study three aspects of names and surnames used by ethnic groups in Chiang Saen district, Chiang Rai province: 1) characteristics of name and surname, 2) direction of name and surname changes, and 3) factors in maintaining or changing names and surnames. The data are names and surnames of 11 ethnic groups in Chiang Saen district. The study found that there are both names and surnames that are native to their respective ethnic groups, and those adopted from others. Furthermore, the study showed an increasing tendency to use Indic names. With respect to changes, the results show that the Hmong, Tai Lue, Mien, Lao, Haw, Akha and Shan ethnic groups, for the most part, still maintain their traditional way of naming. They are more willing to reveal their own ethnicity than members of other ethnic groups. In contrast, the Burmese, Wa, and Lua' tend to use names adopted from other ethnic groups. This fact indicates an attempt to hide their own ethnicity. Lastly, the factors that currently affect maintaining names and surnames in ethnic languages are 1) size of community, 2) livelihood in the community. Factors that motivate name changes are 1) discourse on "marginal people" 2) awareness of being a Thai citizen, 3) problems in communicating with government officials, and 4) abandonment of traditional practices.

Keywords: names, surnames, ethnicity, adaptation